

رابطه بین مدیریت سود و مربوط بودن اطلاعات حسابداری

سیدحسین سجادی* حسن فرازمند** مهدی عربی***

تاریخ دریافت: ۱۳۹۱/۰۱/۱۸ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۱/۰۳/۱۲

چکیده

هدف تحقیق، بررسی رابطه بین مدیریت سود و مربوط بودن سود هر سهم و ارزش دفتری آن در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. مدیریت سود با استفاده از میانگین چهار روش مختلف محاسبه مدیریت سود، معرفی شده توسط لیوز (۲۰۰۱) و باتاچاریا (۲۰۰۱) سنجیده شده است. داده‌های تحقیق با استفاده از نمونه‌ای شامل ۱۹۲ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، در قالب ۱۰ صنعت مختلف، برای دوره‌ی زمانی ۱۳۸۳-۱۳۸۸ به روش تلفیق کل داده‌ها و رگرسیون حداقل مربعات معمولی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته‌اند. برای انتخاب مدل مناسب، از آزمون F مقید (چاو) استفاده شده است. نتایج تحقیق نشان داد مدیریت سود در شرکت‌های مورد مطالعه وجود داشته و مربوط بودن سود هر سهم و ارزش دفتری آن را کاهش می‌دهد.

واژه‌های کلیدی: مدیریت سود، مربوط بودن اطلاعات حسابداری، سود هر سهم، اقلام تعهدی، ارزش دفتری هر سهم.

۱- مقدمه

استانداردهای پذیرفته شده حسابداری در کشورهای مختلف به مدیران اجازه می‌دهد که طیف وسیعی از اختیارات را در انتخاب روش‌های مختلف حسابداری، برای محاسبه سود، در اختیار داشته باشند. البته ممکن است مدیران از تمام این اختیارات برای تحقق اهداف شرکت استفاده نکنند. اقلام تعهدی نسبت به اقلام نقدی تشکیل دهنده سود، بیشتر در کنترل مدیریت هستند. در واقع، مدیریت بنگاه تجاری می‌تواند با استفاده از این روش‌های انعطاف‌پذیر مجاز، سود را برای اهداف خود مدیریت کند (سمائی و شریعت‌پناهی، ۱۳۸۳: ۵۸). هدف مدیریت، نشان دادن شرکتی پویا و باثبات در نظر سرمایه‌گذاران و بازار سرمایه است. زیرا، اغلب سرمایه‌گذاران و مدیران اعتقاد دارند شرکت‌هایی که روند سودآوری مناسبی دارند و سود آن‌ها دچار تغییرات عمده نمی‌شود نسبت به شرکت‌های مشابه، ارزش بیشتر و قابلیت پیش‌بینی و مقایسه بیشتری دارند (نوروش، سپاسی و نیک‌بخت، ۱۳۸۴: ۴۱).

برای اینکه اطلاعات مالی، از جمله جریان‌های نقدی و سود، برای تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران و اعتباردهندگان مفید واقع شوند، باید دارای یک سری ویژگی‌های کیفی مطابق با بیانیه‌ی مفهومی شماره ۲ هیئت تدوین استانداردهای حسابداری مالی^۱ باشند. یکی از این ویژگی‌های اساسی، مربوط بودن^۲ اطلاعات حسابداری، از جمله سود هر سهم و ارزش دفتری آن است. سرمایه‌گذاران و دیگر کاربران زمانی می‌توانند از سودهای شرکت برای تصمیم‌های سرمایه‌گذاری و پیش‌بینی جریان‌های نقدی و سودهای آینده به‌طور صحیح بهره بگیرند و انتظارات قبلی خود را تأیید یا رد کنند که سودهای شرکت بر مبنای عملکرد مالی واقعی شرکت و نه بر اساس اعمال نظر مدیریت در استفاده از روش‌های حسابداری، گزارش شده باشد. بنابراین، انگیزه قوی مدیران برای تحریف سود و نشان دادن تصویری مطلوب از شرکت ممکن است منجر

1. SFAC No.2: Qualitative Characteristics of Accounting Information

2. Relevance

۲۵.....رابطه‌ی بین مدیریت سود و مربوط بودن اطلاعات حسابداری.....

به قیمت‌های غیرواقعی سهام، نامربوط بودن اطلاعات حسابداری و در نهایت تصمیم‌های اشتباه سرمایه‌گذاران شود (حبیب^۱، ۲۰۰۴: ۶).

هدف این تحقیق بررسی تأثیر مدیریت سود بر مربوط بودن اطلاعات حسابداری، شامل سود هر سهم و ارزش دفتری آن است. زیرا این اقدام‌های آگاهانه مدیریت، تأثیر منفی بر مربوط بودن سود و ارزش دفتری هر سهم داشته و در نتیجه قابلیت پیش‌بینی اطلاعات حسابداری و سود، کاهش یافته و این موضوع منجر به تصمیم‌های غیرمنطقی سرمایه‌گذاران می‌شود.

۲- پیشینه تحقیق

محققان در تحقیق‌های متعددی تأثیر مدیریت سود را بر جنبه‌های مختلف سود و اطلاعات حسابداری بررسی کرده‌اند. نتایج برخی از این تحقیق‌ها در ادامه بیان می‌شود. گازر، فین و چارلز^۲ (۲۰۱۰: ۳۹) به این نتیجه رسیدند که سود، ارزش دفتری و جریان‌های نقدی در بازارهای آزاد، نسبت به بازارهای دولتی دارای محتوای اطلاعاتی بیشتری هستند. همچنین ارتباط بین هموارسازی سود و محتوای اطلاعاتی سود قوی‌تر از ارتباط بین هموارسازی سود و محتوای اطلاعاتی ارزش دفتری و جریان نقدی هر سهم است.

گیرد، نیوسلا و ساتم^۳ (۲۰۰۹: ۲۱) در تحقیق خود به این نتیجه رسیدند که مربوط بودن اطلاعات حسابداری طی دوره چهار ساله قبل از تدوین استانداردهای حسابداری بین‌المللی با افزایش زیان‌ها و دارایی‌های نامشهود و تغییر در اندازه شرکت، تغییر کرده است.

کاپکن و دیگران^۴ (۲۰۰۸: ۹) همین ارتباط را در کشورهای مختلف اروپایی ملزم به

1. Habib
2. Gazzar, Finn and Charles
3. Gjerde, Knivsfla and Satttem
4. Capkun et al.

تغییر مبنای گزارشگری از اصول کلی پذیرفته شده حسابداری به استانداردهای گزارشگری بین المللی، بررسی کردند و به این نتیجه رسیدند که بیشتر شرکتهایی که این تغییر مبنای گزارشگری را انجام داده‌اند، دست به مدیریت سود زده‌اند و این مدیریت سود تأثیر با اهمیتی بر مربوط بودن سود هر سهم داشته است.

آبینوتا و سودا^۱ (۲۰۰۵: ۲۴) نیز در تحقیق خود به این نتیجه رسیدند، شرکتهایی که دست به هموارسازی سود زدند، نسبت به شرکتهای دیگر از مربوط بودن کمتر سود و ارزش دفتری و جریان نقدی هر سهم برخوردار بودند.

ویلن با ارزیابی تأثیر مدیریت سود بر مربوط بودن سود هر سهم و ارزش دفتری آن، به بررسی ارتباط بین مدیریت سود و ارزش‌گذاری شرکت پرداخت. ویلن معتقد است مدیریت سود از طریق ارقام تعهدی بلند مدت نسبت به ارقام تعهدی کوتاه مدت تأثیر بیشتری بر مربوط بودن سود و ارزش دفتری هر سهم دارد (ویلن، ۲۰۰۴: ۶۳).

نامرا و ویلن^۳ (۲۰۰۴: ۲) نیز در تحقیق خود نشان دادند در شرکتهای دارای مدیریت سود، نسبت به شرکتهای فاقد آن، مربوط بودن سود کاهش یافته است. حبیب^۴ (۲۰۰۴: ۱۴) در تحقیق خود در شرکتهای ژاپنی، به این نتیجه رسید که اندازه مدیریت سود رابطه‌ای منفی با مربوط بودن اطلاعات حسابداری شامل سود هر سهم و ارزش دفتری آن داشته است.

لیو و زاروین معتقدند مدیریت سود با مربوط بودن ارزش دفتری هر سهم رابطه‌ای ندارد (لیو و زاروین^۵، ۱۹۹۹: ۳۵۴). مارکوارد و ویدمن^۶ (۱۹۸۷: ۴۸۸) در بررسی تأثیر مدیریت سود بر مربوط بودن سود هر سهم و ارزش دفتری آن در فرآیند تعیین قیمت سهام نتیجه گرفتند در شرکتهایی که سود مدیریت می‌شود، مربوط بودن، به‌ویژه در بخش ارقام تعهدی اختیاری سود، کاهش می‌یابد.

1. Obinata and Suda
2. Whelan
3. Namara and Whelan
4. Habib
5. Lev and Zarowin
6. Marquard and Wiedman

خدادادی، تاکر و زارع زاده (۱۳۸۹: ۷۲) در تحقیق خود به بررسی تأثیر مدیریت سود بر مربوط بودن سود هر سهم و ارزش دفتری هر سهم با تفکیک اقلام تعهدی اختیاری کوتاه مدت، بلندمدت و کل اقلام تعهدی اختیاری پرداختند. نتایج تحقیق آنان نشان داد که سود و ارزش دفتری هر سهم با قیمت سهام دارای رابطه مثبت و معنی دار است. همچنین مدیریت سود از طریق اقلام تعهدی اختیاری بلندمدت و کوتاه مدت موجب کاهش مربوط بودن سود و ارزش دفتری هر سهم می‌شود.

صمدی (۱۳۸۷: ۸۹) نیز در تحقیقی با موضوع تأثیر هموارسازی سود بر محتوای اطلاعاتی آن به این نتیجه رسیدند که هموارسازی سود، توانایی سودهای گذشته و جاری را در پیش‌بینی سود و جریان‌های نقدی عملیاتی آینده، افزایش می‌دهد در حالی که توانایی مزبور در پیش‌بینی اقلام تعهدی آینده از طریق هموارسازی سود افزایش نمی‌یابد.

حقیقت و رایگان (۱۳۸۷: ۳۳) در تحقیقی به بررسی نقش هموارسازی سود بر مربوط بودن سود در خصوص پیش‌بینی سود آتی پرداختند. نتایج تحقیق آنان نشان داد که قیمت جاری سهام شرکت‌هایی که بیشتر اقدام به هموارسازی سود کرده‌اند، حاوی اطلاعات کمتری درباره‌ی سودها و جریان‌های نقدی آتی بوده است.

۳- مبانی نظری تحقیق

پس از وقوع انقلاب صنعتی و کاهش بهای تمام شده تولید کالاها و خدمات، سرمایه‌گذاران و مالکان، که جدای از مدیران بودند، برای ترغیب و ایجاد انگیزه در آنان، برای ارائه کار بهتر و مسئولانه، بخشی از حقوق آنان را به صورت پاداش (اغلب بر اساس درصدی از سود سهام) پرداخت می‌کردند. مدیران نیز در راستای کسب حداکثر سود برای شرکت و به تبع آن دریافت مزایای بالاتر، به‌طور بهینه به فعالیت می‌پرداختند. پس از سال‌ها فعالیت، مدیران دریافتند که می‌توانند با استفاده از نقاط ضعف اصول و روش‌های مختلف حسابداری، سود سال‌های مختلف را به گونه‌ای جابه‌جا و دستکاری

۲۸..... پژوهشنامه حسابداری مالی و حسابرسی، سال چهارم، شماره چهاردهم، تابستان ۱۳۹۱

کنند که سود دلخواه را برای گزارش در صورت‌های مالی بدست آورند، بدون اینکه سهامداران از کم و کیف آن اطلاع داشته باشند. این سرآغاز بحث مدیریت سود یا هموارسازی سود بود (کاشانی‌پور و یعقوبی، ۱۳۸۵، ۸۷).

بسیاری از پژوهشگران صاحب‌نظر در زمینه مدیریت سود، هیپ‌ورث را نخستین کسی می‌دانند که بحث هموارسازی سود را معرفی کرده است (دیفاند و جیمبالو^۱، ۲۰۰۶: ۱۵۵). به‌طور کلی، مدیریت، سود اثرگذاری روی سود شرکت است، به نحوی که منافع و خواسته‌های شرکت و مدیران آن را تأمین کند. شیپر مدیریت سود را دخالت عمدی در فرآیند گزارشگری مالی برون سازمانی با قصد به دست آوردن سود معرفی کرده است. هر چند که این تعریف‌ها در سطح وسیع مورد پذیرش است، اما کاربرد عملیاتی آن‌ها کمی دشوار است. زیرا مساله اصلی در تعریف‌های مالی و مدیریت سود، قصد و نیت مدیریت است که شواهد عینی در اختیار نمی‌گذارد (شیپر^۲، ۱۹۸۹: ۹۷).

در ایران نیز تعریف روشنی از مدیریت سود از طرف مقام‌های قانون‌گذار و بورس اوراق بهادار تهران ارائه نشده است. عدم توجه نهادهای استاندارد‌گذار و قانون‌گذار به موضوع مدیریت سود، می‌تواند بیانگر این باشد که این موضوع از دید آنان چندان جدی نیست و یا این‌که آنان معتقدند وجود روش‌های نظارتی برای پیش‌گیری از تخلف‌ها در قالب مدیریت سود کافی به نظر می‌رسد (دستگیر و ناظمی، ۱۳۸۵: ۱۶).

تحقیق‌هایی که در ارتباط با مربوط بودن اطلاعات حسابداری (سود هر سهم و ارزش دفتری آن) انجام شده است، همبستگی بین قیمت اوراق بهادار، به‌عنوان متغیر وابسته، و مجموعه‌ای از متغیرهای حسابداری را آزمون کرده‌اند. زیرا مهم‌ترین تأثیری که اطلاعات و متغیرهای حسابداری می‌توانند بر رفتار کاربران صورت‌های مالی بگذارند، تأثیر بر قیمت اوراق بهادار است. کاربران نیز همیشه به دنبال اطلاعات مرتبط با جریان‌های نقدی آینده و قیمت سهام هستند (حیب، ۲۰۰۲: ۶۲). برای نمونه، می‌توان به

1 Defond and Jambalvo

2 Schipper

۲۹.....رابطه‌ی بین مدیریت سود و مربوط بودن اطلاعات حسابداری.....

تحقیق‌های بال و براون^۱(۱۹۶۸)، اولین کسانی که آزمون مربوط بودن سود را انجام دادند، و کولینز، میدو و ویز^۲(۱۹۹۷) اشاره کرد.

۴- فرضیه‌های تحقیق

همان‌طور که پیش‌تر اشاره شد، سود هر سهم و ارزش دفتری آن، زمانی مربوط هستند که تصمیم‌های سرمایه‌گذاران و دیگر کاربران را تأیید یا رد کنند. رفتار هدفمند مدیریت منجر به کاهش محتوای اطلاعاتی سود خالص می‌شود زیرا، زمانی که سود خالص و سود هر سهم در شرکت مدیریت یا دستکاری شود، نمی‌تواند با قیمت سهام شرکت ارتباط داشته باشد و بر تصمیم‌های کاربران مؤثر باشد. بنابراین، به دلایل مزبور فرضیه‌های تحقیق به شرح زیر تدوین شدند:

فرضیه‌ی اول: مدیریت سود، مربوط بودن اندازه سود هر سهم را کاهش می‌دهد.

فرضیه‌ی دوم: مدیریت سود، مربوط بودن ارزش دفتری هر سهم را کاهش می‌دهد.

۵- روش تحقیق و ابزار گردآوری اطلاعات

تحقیق حاضر بر اساس هدف، از نوع کاربردی و بر اساس ماهیت و روش، از نوع توصیفی است. این تحقیق بر اساس طرح تحقیق نیمه تجربی و با استفاده از رویکرد پس رویدادی (از طریق اطلاعات گذشته) انجام شده است.

برای تدوین مبانی نظری تحقیق حاضر از مطالعه کتابخان‌های و سپس با استفاده از وب سایت بورس اوراق بهادار^۳ و همچنین نرم‌افزار تدبیر پرداز، داده‌های اولیه مربوط به شرکت‌ها به‌طور مستقیم از بورس اوراق بهادار تهران و صورت‌های مالی شرکت‌ها گردآوری شده و برای محاسبه متغیر مستقل و وابسته تحقیق استفاده شده است. بنابراین، روش گردآوری داده‌ها در تحقیق حاضر از نوع بررسی میدانی است. برای

1. Ball and Brown
2. Collins, Maydew and Weiss
3. <http://www.rdis.ir>

۳۰..... پژوهشنامه حسابداری مالی و حسابرسی، سال چهارم، شماره چهاردهم، تابستان ۱۳۹۱

پردازش اطلاعات از نرم افزار Excel (ویرایش ۲۰۰۷) و Eviews (ویرایش ۶) استفاده شده است.

۶- فنون تجزیه و تحلیل اطلاعات و متغیرهای تحقیق

در این تحقیق، از دو متغیر وابسته برای اندازه‌گیری مربوط بودن اطلاعات حسابداری، شامل سود هر سهم و ارزش دفتری آن، استفاده شده است. متغیرهای وابسته، از طریق برآورد ارتباط سود یا ارزش دفتری با قیمت هر سهم بررسی شده‌اند. برای اندازه‌گیری مربوط بودن سود هر سهم و مربوط بودن ارزش دفتری هر سهم، روابط شماره ۱ و ۲ در سطح شرکت‌های متعلق به هر گروه صنعت تخمین زده شده‌اند. سپس، R^2 های (ضرایب تعیین) تعدیل شده حاصل از تخمین مدل‌های مزبور برای صنایع ۱۰ گانه رتبه‌بندی شده است. به دلیل اینکه ضریب تعیین معیاری برای توضیح قدرت تشریحی متغیر وابسته توسط متغیر یا متغیرهای مستقل است بنابراین، هر چه این ارتباط بیشتر باشد، ضریب تعیین بیشتر می‌شود. مقادیر بالاتر در این رتبه‌بندی، نشانگر مربوط بودن بیشتر سود هر سهم و ارزش دفتری هر سهم برای آن صنعت است.

$$P_{it} = a_0 + a_1 EAR_{it} + e_{it} \quad (1)$$

$$P_{it} = b_0 + b_1 BV_{it} + e_{it} \quad (2)$$

در روابط شماره ۱ و ۲:

P_{it} = قیمت سهام در پایان چهار ماهه اول (۳۱ تیر ماه) پس از پایان سال مالی است؛

$EARN_{it}$ = سود هر سهم قبل از اقلام غیرمترقبه و

BV_{it} = ارزش دفتری هر سهم است (حبیب، ۲۰۰۴، ۷).

متغیر مستقل تحقیق، مدیریت سود است. مدیریت سود در تحقیق‌هایی مانند دی‌فاند و جیمبالوو (۲۰۰۶)، لوبو و ژائو^۱ (۲۰۰۱) و دیچاو، اسلون و اسوینی^۱ (۱۹۹۴) از طریق

1. Lobo and Zhou

۳۱رابطه‌ی بین مدیریت سود و مربوط بودن اطلاعات حسابداری

استفاده از بخش اختیاری^۲ اقلام تعهدی اندازه‌گیری شد. اما، لیوز، ناندا و ویزوکی^۳ (۲۰۰۱)، باتاچاریا، داووک و ویکر^۴ (۲۰۰۱) و حبیب (۲۰۰۴) برای محاسبه میزان مدیریت سود از چهار اندازه مختلف مدیریت سود، بدون اتکا به برآورد اقلام اختیاری، استفاده کردند. زیرا عقیده داشتند که مدل‌های پیشین قادر به برآورد صحیح بخش اختیاری اقلام تعهدی نیستند. در تحقیق حاضر، مدیریت سود به روش اخیر و به کمک چهار شیوه مختلف، اندازه‌گیری شده است. سپس، میانگین رتبه اندازه‌های چهارگانه برای هر صنعت محاسبه شده است. این اندازه‌های چهارگانه مدیریت سود به کمک روابط ۳، ۴، ۵ و ۶ برای n شرکت متعلق به هر صنعت، به‌طور یک‌جا، محاسبه شده است؛ به‌طوری که نتیجه این محاسبات در هر صنعت، یک مقدار واحد برای آن صنعت خواهد بود. روش محاسبه این چهار اندازه متفاوت از مدیریت سود در ادامه تشریح شده است.

$$EM1 = \sigma_{\text{Current Profit}} / \sigma_{\text{CFO}} \quad (۳)$$

در رابطه (۳)، σ نشان دهنده انحراف معیار، Current Profit سود عملیاتی شرکت و CFO جریان نقدی حاصل از عملیات است. در این نوع مدیریت سود، میزان استفاده از اقلام تعهدی در سود عملیاتی دوره جاری برای کاهش نوسان آن را نشان می‌دهد. مقادیر کمتر حاصل از این رابطه، بیانگر مدیریت سود بیشتر است.

$$EM2 = \rho(\Delta TACCR, \Delta CFO) \quad (۴)$$

در رابطه (۴)، ρ همبستگی پیرسون، $\Delta TACCR$ تغییر در اقلام تعهدی کل و ΔCFO تغییر در گردش وجوه نقد عملیاتی^۵ سال جاری نسبت به سال قبل است. استفاده زیاد از اقلام تعهدی اختیاری، همبستگی منفی اقلام تعهدی و جریان‌های نقد عملیاتی را افزایش می‌دهد. هر چند این همبستگی منفی از نظر ساختاری، نتیجه طبیعی

-
1. Dechow, Sloan and Sweeny
 2. Discretionary Accruals
 3. Leuz, Nanda and Wysocki
 4. Bhattacharya, Daouk and Welker
 5. $\Delta CFO = CFO_t - CFO_{t-1}$

۳۲..... پژوهشنامه حسابداری مالی و حسابرسی، سال چهارم، شماره چهاردهم، تابستان ۱۳۹۱

بکارگیری حسابداری تعهدی است، اما بالا بودن این همبستگی منفی با احتمال زیاد، نشان دهنده عملکرد اقتصادی شرکت نبوده بلکه، بیانگر مدیریت سود است.

$$EM3 = \text{median}\left(\frac{TACCR}{|CFO|}\right) \quad (5)$$

مدیریت ممکن است از اختیارهای مجاز خود در ارائه غیرواقعی عملکرد اقتصادی شرکت در قالب گزارش‌های مالی از طریق رابطه ۵ استفاده کند. این اندازه از مدیریت سود، میانه نسبت‌های اقلام تعهدی به جریان‌های نقدی عملیاتی تمام مشاهدات یک گروه صنعت است. هر چه این نسبت بالاتر باشد نشان دهنده مدیریت سود بیشتری است.

EM4 = Observations with Current Profit but Negative CFO / Total Observations (۶)

اندازه‌ی مربوط به رابطه ۶ یک نسبت از شرکت‌هایی است که دارای سود عملیاتی مثبت و جریان نقدی عملیاتی منفی هستند. در این حالت، مدیریت با بکارگیری اقلام تعهدی سعی می‌کند سود را مثبت گزارش کند در حالی که شرکت دارای جریان‌های نقدی منفی است. هر چه این نسبت بیشتر باشد، مدیریت سود بیشتر اتفاق افتاده است. پس از محاسبه اندازه‌های چهارگانه مدیریت سود توسط روابط ۳ تا ۶ برای صنایع مختلف مورد مطالعه، به روش داده‌های مقطعی برای هر سال از دوره‌ی ۱۳۸۸-۱۳۸۳ و رتبه‌بندی اندازه‌ها، میانگین رتبه‌های هر چهار مقدار به دست آمده به عنوان یک متغیر مستقل یکپارچه^۱ از مدیریت سود برای هر صنعت در نظر گرفته شده است. در نهایت، برای آزمون فرضیه‌های تحقیق، از مدل‌های رگرسیون شماره ۷ و ۸ استفاده شده است:

$$EAR_R^2_{i=1..n} = a_0 + a_1 EM_AGGRE + e_{it} \quad (7)$$

$$BV_R^2_{i=1..n} = b_0 + b_1 EM_AGGRE + e_{it} \quad (8)$$

متغیرهای سمت چپ (EAR_R^2 و BV_R^2) در مدل‌های ۷ و ۸ به ترتیب نشان

1. Earnings Aggregate

رابطه‌ی بین مدیریت سود و مربوط بودن اطلاعات حسابداری..... ۳۳

دهنده اندازه‌های رتبه‌بندی شده از مربوط بودن سود هر سهم و ارزش دفتری هر سهم برای صنایع مورد بررسی است. متغیرهای تحقیق و علامت اختصاری آن‌ها در جدول شماره ۱ معرفی شده‌اند.

جدول ۱- متغیرهای تحقیق و علائم اختصاری آن‌ها

ردیف	علامت	متغیر و نوع آن
۱	<i>EM-AGGRE</i>	اندازه یکپارچه مدیریت سود
۲	<i>EAR_R²</i>	مربوط بودن سود هر سهم
۳	<i>BV_R²</i>	مربوط بودن ارزش دفتری هر سهم

*منبع: یافته‌های پژوهشگر

۷- جامعه و نمونه آماری

جامعه‌ی آماری تحقیق، شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران از ابتدای سال ۱۳۸۳ تا پایان سال ۱۳۸۸، به مدت ۶ سال، بوده است که در طی این دوره عضویت خود را در بورس اوراق بهادار حفظ کرده‌اند. برای دستیابی به نتایج قابل اتکا، شرکت‌هایی که پس از سال ۱۳۸۳ وارد بورس شده یا در طی دوره تحقیق از بورس خارج شده‌اند در جامعه آماری قرار نگرفتند. افزون بر این، جامعه آماری با استفاده از شرایط زیر تعدیل شده است:

- ۱) نمونه شامل شرکت‌های از نوع تأمین کننده مالی، سرمایه‌گذاری و بیمه‌ای نباشد.
 - ۲) شرکت‌های نمونه دارای سال مالی منتهی به پایان سال تقویمی (۲۹ اسفند) باشند.
 - ۳) داده‌های متغیرهای تحقیق برای شرکت‌های مورد نظر قابل دسترس باشد.
- با توجه به این محدودیت‌ها، ۱۹۲ شرکت شرایط حضور در جامعه آماری را داشته‌اند. همه شرکت‌هایی که شرایط مورد بررسی در جامعه آماری را داشته‌اند، در نظر گرفته شده و از نمونه‌گیری استفاده نشده است. بنابراین، در این تحقیق، همه ۱۹۲ شرکت جامعه آماری مورد استفاده قرار گرفته و به ۱۰ صنعت مختلف تقسیم

۸- یافته‌های تحقیق

۸-۱- برآورد مدل ترکیبی مناسب

در این تحقیق، با توجه به نوع داده‌ها و روش‌های تجزیه و تحلیل آماری موجود، از روش اقتصادسنجی داده‌های ترکیبی برای برآورد پارامترهای الگو و بررسی آزمون فرضیه‌ها استفاده شده است؛ زیرا ارزش کمی متغیرهای مستقل و وابسته از یک سو مربوط به صنایع مختلف بوده ($N=10$) و از سوی دیگر دوره زمانی $1388-1383$ ($T=6$) را در بر می‌گیرد. در چنین حالتی، از روش داده‌های ترکیبی استفاده می‌شود و تعداد مشاهدات ترکیبی تحقیق نیز، ۶۰ مشاهده بوده است. این روش که به روش داده‌های مقطعی-سری زمانی^۱ نیز معروف است، به شکل‌های مختلف انجام شده و مدل‌های متنوعی دارد که با توجه به شرایط تحقیق یکی از آنها استفاده شده است.

روش‌های معمول در داده‌های ترکیبی مدل اثر ثابت^۲، مدل اثر تصادفی^۳، مدل رگرسیون به ظاهر نامرتب^۴ و مدل داده‌های یکپارچه شده^۵ هستند (زرانژاد و انواری، ۱۳۸۴، ۲۲). برای بررسی اینکه مدل مناسب با شرایط تحقیق باشد، از آزمون F مقید (چاو) استفاده شده است. آزمون چاو برای انتخاب مدل مناسب از بین مدل‌های اثر ثابت و داده‌های یکپارچه شده بکار می‌رود. فرضیه‌های این آزمون به صورت زیر است:

H_0 : عرض از مبدا مدل رگرسیون در تمام دوره‌ها برابر است.

H_1 : عرض از مبدا مدل رگرسیون در دوره‌های مختلف، متفاوت است.

در حالت اول، یعنی برابری عرض از مبداها، از روش داده‌های تلفیقی یا یکپارچه

1. Time Series-Cross Section Data
2. Fixed Effect Model
3. Random Effect Model
4. Seemingly Unrelated Regressions (SUR)
5. Pooled Data

۳۵.....رابطه‌ی بین مدیریت سود و مربوط بودن اطلاعات حسابداری.....

و در حالت وجود عرض از مبداهای متفاوت، از مدل اثر ثابت، برای آزمون فرضیه‌ها استفاده شده است. نتایج آزمون چاو در جدول شماره ۲ ارائه شده است. همان‌طور که در جدول شماره ۲ مشاهده می‌شود، نتایج آزمون چاو، فرض صفر این آزمون مبنی بر مشابه بودن عرض از مبدا در تمام دوره‌ها را رد نکرده است. لذا روش تخمین داده‌های تلفیقی برای برآورد مدل‌های آزمون فرضیه‌ها، گزینه مناسب‌تری است. بر اساس این روش، تمامی داده‌ها با یکدیگر ترکیب شده و به‌وسیله رگرسیون حداقل مربعات معمولی^۱ تخمین زده می‌شود.

جدول ۲- نتایج آزمون چاو (F مقید)

P-value	کمیت بحرانی	آماره F	متغیر وابسته	
۰/۷۴	۵/۱۲	۰/۵۳	EAR_R^2	آزمون چاو برای بررسی مدل (۷)
۰/۹۸	۵/۱۲	۰/۱۶	BV_R^2	آزمون چاو برای بررسی مدل (۸)

*منبع: یافته‌های پژوهشگر

۲-۸- نتایج کمی برآورد متغیر وابسته

همان‌طور که پیش‌تر بیان شد، برای اندازه‌گیری مربوط بودن سود هر سهم و ارزش دفتری آن روابط شماره ۱ و ۲، به روش داده‌های مقطعی برای هر سال در سطح شرکت‌های متعلق به هر گروه صنعت تخمین زده و \bar{R}^2 های حاصل از تخمین مدل‌های مزبور برای صنایع ۱۰ گانه رتبه‌بندی شده است.

نتایج کمی تخمین روابط مزبور در سال ۱۳۸۳ برای ۱۰ صنعت مختلف مورد تحقیق، ضرایب تعیین، تعداد شرکت‌ها و رتبه‌های هر صنعت در جدول شماره ۳ نشان داده شده است. به همین روش، روابط ۱ و ۲ برای تک تک سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۸ نیز برآورد شده است و ضرایب تعیین مربوط به هر سال رتبه‌بندی شده‌اند. هرچه مقدار R^2 در یک صنعت بیشتر باشد، رتبه آن صنعت بیشتر بوده و این به معنای مربوط بودن بیشتر سود یا ارزش دفتری هر سهم است.

1. Ordinary Least Square Regressions (OLS)

۳۶..... پژوهشنامه حسابداری مالی و حسابرسی، سال چهارم، شماره چهاردهم، تابستان ۱۳۹۱

جدول ۳- نتایج تخمین روابط ۱ و ۲ با استفاده از روش داده‌های مقطعی برای سال ۱۳۸۳

تخمین رابطه (۲) $P_{it} = b_0 + b_1 BV_{it} + e_{it}$ رتبه \bar{R}^2		تخمین رابطه (۱) $P_{it} = a_0 + a_1 EAR_{it} + e_{it}$ رتبه \bar{R}^2		تعداد شرکت‌ها	نام صنعت	ردیف
۱	۰/۰۱	۸	۰/۵۹	۲۱	خودرو	۱
۳	۰/۰۳	۹	۰/۸۷	۲۱	فلزات اساسی	۲
۴	۰/۰۴	۱	۰/۰۲	۱۷	سیمان	۳
۶	۰/۰۷	۶	۰/۴۷	۱۹	محصولات غذایی	۴
۸	۰/۱۳	۲	۰/۱۸	۲۰	ماشین‌آلات و تجهیزات	۵
۲	۰/۰۲	۱۰	۰/۸۸	۲۰	محصولات شیمیایی	۶
۹	۰/۳۴	۳	۰/۱۹	۱۷	محصولات دارویی	۷
۷	۰/۰۹	۴	۰/۲۰	۲۱	دستگاه‌های برقی	۸
۱۰	۰/۴۴	۵	۰/۴۴	۱۹	کاشی و سرامیک	۹
۵	۰/۰۶	۷	۰/۵۳	۱۷	منسوجات	۱۰

*منبع: یافته‌های پژوهشگر

۸-۳- نتایج اندازه‌گیری مدیریت سود

همان‌طور که گفته شد، مدیریت سود به چهار شیوه مختلف و به کمک روابط ۳، ۴، ۵ و ۶ اندازه‌گیری شده است. جدول شماره ۴ اندازه‌های مختلف مدیریت سود را برای سال ۱۳۸۳ نشان می‌دهد. رتبه‌های بالا، مدیریت سود بیشتر و رتبه‌های پایین، مدیریت سود کمتر را نشان می‌دهد. به همین روش، روابط ۳ تا ۶ برای تک تک سال-های ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۸ نیز محاسبه شده و اندازه‌های مختلف مدیریت سود مربوط به هر سال رتبه‌بندی شده‌اند. سپس میانگین رتبه اندازه‌های چهارگانه به‌عنوان مدیریت سود یکپارچه برای هر صنعت محاسبه شده و به‌عنوان متغیر مستقل تحقیق استفاده شده است.

رابطه‌ی بین مدیریت سود و مربوط بودن اطلاعات حسابداری..... ۳۷

جدول ۴- اندازه‌ی مدیریت سود بین صنایع با استفاده از روش داده‌های مقطعی برای سال ۱۳۸۳

رتبه	نام صنعت	EM1	رتبه	EM2	رتبه	EM3	رتبه	EM4	رتبه	اندازه یکپارچه مدیریت سود
۱	خودرو	۲/۶۸	۱	-۰/۹۹۸	۱۰	۰/۶۰	۶	۰/۳۰	۸/۵	۶/۳
۲	فلزات اساسی	۱/۴۰	۴	-۰/۶۹۴	۸	۰/۲۱	۱	۰	۲	۳/۷
۳	سیمان	۱/۱۰	۶	-۰/۴۷۶	۶	۰/۳۸	۳	۰/۱۱	۴	۴/۷
۴	محصولات غذایی	۰/۸۱	۱۰	-۰/۵۶۶	۷	۱/۶۴	۱۰	۰/۳۳	۱۰	۹/۲
۵	ماشین‌آلات و تجهیزات	۰/۸۲	۹	-۰/۳۲۷	۳	۰/۵۰	۴/۵	۰/۲۱	۵/۵	۵/۵
۶	محصولات شیمیایی	۱/۴۴	۳	-۰/۰۴۹	۱	۰/۷۵	۷	۰/۳۰	۸/۵	۴/۸
۷	محصولات دارویی	۲/۰۱	۲	-۰/۱۵۳	۲	۰/۷۹	۸	۰/۲۱	۵/۵	۴/۴
۸	دستگاه‌های برقی	۰/۹۴	۸	-۰/۹۵۰	۹	۰/۵۰	۴/۵	۰/۲۵	۷	۷/۱
۹	کاشی و سرامیک	۱/۲۹	۵	-۰/۳۶۰	۵	۱/۱۹	۹	۰	۲	۵/۲
۱۰	منسوجات	۱/۰۱	۷	-۰/۳۵۲	۴	۰/۲۳	۲	۰	۲	۳/۷

*منبع: یافته‌های پژوهشگر

۸-۴- آزمون پایایی متغیرها

پس از انتخاب مدل مناسب تخمین، باید نسبت به پایا بودن متغیرها و غیرکاذب بودن رگرسیون اطمینان حاصل کرد. پایایی متغیرهای تحقیق، به این معنی است که میانگین و واریانس متغیرها در طول زمان و کوواریانس متغیرها بین سال‌های مختلف ثابت بوده است. در نتیجه استفاده از این متغیرها در مدل، باعث به وجود آمدن رگرسیون کاذب نمی‌شود (زرآءنژاد و انواری، ۱۳۸۴: ۳۸).

برای بررسی پایایی متغیرها طی دوره تحقیق از آزمون لوین و لین (۲۰۰۲) و ایم، پسران و شین (۱۹۹۷) استفاده شده است. در این آزمون‌ها، فرضیه صفر مبین وجود

1. Levin and Lin
2. Im, Pesaran and Shin

۳۸..... پژوهشنامه حسابداری مالی و حسابرسی، سال چهارم، شماره چهاردهم، تابستان ۱۳۹۱

ریشه واحد یا عدم پایایی متغیرهاست. نتایج آزمون ریشه واحد داده‌های ترکیبی در جدول شماره ۵ نشان داده شده است.

بر اساس فرضیه صفر در هر دو آزمون LL و IPS، وجود ریشه واحد برای همه متغیرها رد می‌شود. زیرا مقدار آماره محاسبه شده بیشتر از مقدار بحرانی جدول در سطح خطای ۰.۰۵ است. بنابراین، متغیرها در طی دوره تحقیق در سطح پایا بوده‌اند و پایایی از نوع $I(0)$ است.

جدول ۵- نتایج آزمون‌های پایایی متغیرهای تحقیق

EM-AGGRE	BV_R^2	EAR_R^2	نام متغیر	نام آزمون
-۳۰/۰۵ ۰/۰۰۰	-۶/۴۵ ۰/۰۰۰	-۳۸/۶۱ ۰/۰۰۰	آماره P-value	آزمون لوین و لین (LL)
-۱/۶۸ ۰/۰۴۵	-۷/۱۴ ۰/۰۰۰	-۱۷/۵۱ ۰/۰۰۰	آماره P-value	آزمون ایم، پسران و شین (IPS)

*منبع: یافته‌های پژوهشگر

۵-۸- برآورد مدل‌های رگرسیون آزمون فرضیه‌ها

پس از تعیین مدل مناسب برای آزمون فرضیه‌ها و بررسی پایایی متغیرهای تحقیق، ارتباط بین متغیرهای مستقل و وابسته از طریق مدل‌های شماره ۷ و ۸ به روش داده‌های تلفیقی بررسی شده است. نتایج برآورد مدل‌های ۷ و ۸ به وسیله مدل رگرسیون حداقل مربعات معمولی برای دوره زمانی ۱۳۸۳-۱۳۸۸ در جدول شماره ۶ ارائه شده است.

جدول ۶- نتایج آزمون فرضیه‌ها با استفاده از روش داده‌های تلفیقی

نتیجه	ضریب	آماره t (Prob)	تعداد مشاهدات	\bar{R}^2	مدل
تأیید فرضیه اول	-۰/۸۹	۱۰/۲۴ (۰/۰۰۰)	۶۰	۰/۴۹	$EAR_R^2_{i=1..n} = a_0 + a_1 EM - AGGRE + e_i$ (۷)
تأیید فرضیه دوم	-۰/۹۲	۱۱/۰۳ (۰/۰۰۰)	۶۰	۰/۳۴	$BV_R^2_{i=1..n} = a_0 + a_1 EM - AGGRE + e_i$ (۸)

*منبع: یافته‌های پژوهشگر

نتایج آزمون فرضیه‌های تحقیق، بیانگر تأیید فرضیه‌ها در سطح خطای ۰/۰۱ است. با توجه به علامت ضریب رگرسیون، رابطه متغیر مستقل و وابسته در هر دو مدل معکوس بوده است.

۹- بحث و نتیجه‌گیری

در این تحقیق رابطه بین مدیریت سود و مربوط بودن اطلاعات حسابداری سود هر سهم و ارزش دفتری آن بررسی شد. پس از بررسی شرایط تحقیق و انجام آزمون F مقید، روش تلفیق کل داده‌ها به‌عنوان گزینه مناسب تحقیق انتخاب شد. نتایج آزمون فرضیه‌ها به شرح زیر است:

با توجه به مبانی نظری تحقیق، انتظار می‌رفت که مدیریت سود با مربوط بودن سود هر سهم ارتباط معنی‌داری داشته باشد. یعنی در شرکت‌هایی که سود به طرق مختلف مدیریت می‌شود (هموار می‌شود) مربوط بودن سود هر سهم کاهش یابد. نتایج تحقیق در سطح خطای یک درصد بیانگر تأیید این فرضیه است. به بیان دیگر، مدیریت سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بر سود هر سهم اثر منفی داشته و بر رفتار سهامداران در خرید و فروش سهام تأثیر می‌گذارد. نتایج یافته‌های مربوط به این فرضیه با نتایج تحقیق‌های ویلن (۲۰۰۴)، مارکوارد و ویدمن (۱۹۸۷)، نامرا و ویلن (۲۰۰۴) و حبیب (۲۰۰۴) همخوانی دارد.

۴۰..... پژوهشنامه حسابداری مالی و حسابرسی، سال چهارم، شماره چهاردهم، تابستان ۱۳۹۱

نتایج حاصل از آزمون فرضیه دوم نیز در سطح خطای یک درصد بیانگر تأیید این فرضیه است. بر این اساس، مدیریت سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران منجر به کاهش مربوط بودن ارزش دفتری هر سهم می‌شود. نتایج یافته‌های مربوط به آزمون این فرضیه با نتایج تحقیق‌های کاپکن و دیگران (۲۰۰۸)، مارکوارد و ویدمن (۱۹۸۷)، آیینوتا و سودا (۲۰۰۵) و حبیب (۲۰۰۴) همخوانی دارد. اما با نتیجه تحقیق لیو و زاروین (۱۹۹۹) هماهنگی ندارد.

محدودیت‌هایی نیز در مسیر تحقیق وجود داشته است. یکی از این محدودیت‌ها، عدم کنترل بعضی از عوامل مؤثر بر نتایج تحقیق از جمله تأثیر متغیرهایی مانند عوامل اقتصادی، شرایط سیاسی، وضعیت اقتصاد جهانی، قوانین و مقررات و... است که خارج از دسترس محقق بوده و ممکن است بر بررسی روابط اثرگذار باشد. محدودیت دیگر، عدم تعدیل اقلام صورت‌های مالی به واسطه وجود تورم است که می‌تواند بر نتایج تحقیق مؤثر باشد.

با توجه به مبانی نظری و نتایج تحقیق، پیشنهاد می‌شود سازمان بورس اوراق بهادار و سازمان حسابرسی، مقررات و استانداردهایی برای کنترل هر چه بهتر رفتار مدیریت شرکت‌ها در انتخاب روش‌های متعدد حسابداری و مقررات دولتی، که می‌تواند منجر به دستکاری و ارائه غیرواقعی سود شود، تدوین کنند. در فرآیند تدوین استانداردهای حسابداری در ایران توسط سازمان حسابرسی، ادبیات و تعریف شفاف‌تری از مدیریت سود ارائه نشده است.

با توجه به نتایج حاصل شده از تحقیق، انجام تحقیق‌هایی به شرح زیر در آینده پیشنهاد می‌شود:

الف) بررسی تأثیر مدیریت سود بر مربوط بودن سود و ارزش دفتری هر سهم و مقایسه رابطه مزبور در صنایع مختلف.

ب) بررسی تأثیر مدیریت سود بر مربوط بودن سایر اطلاعات حسابداری مانند جریان وجوه نقد برای هر سهم.

رابطه‌ی بین مدیریت سود و مربوط بودن اطلاعات حسابداری..... ۴۱

ج) بررسی تأثیر مدیریت سود بر سایر ویژگی‌های کیفی اطلاعات حسابداری مانند قابلیت اتکا و به موقع بودن.

د) بررسی تأثیر مدیریت سود بر مربوط بودن اطلاعات حسابداری به روش مدل جونز و روش‌های مطرح دیگر برای اندازه‌گیری مدیریت سود.

Archive of SID

منابع

- دستگیر، محسن و امین ناظمی، (۱۳۸۵)، بررسی نظرات استادان دانشگاه‌ها، حسابداران حرفه‌ای و قانون‌گذاران در رابطه با مدیریت سود، دانش و پژوهش حسابداری، شماره ۱۱: ۱۸-۱۲.
- حقیقت، احسان و حمید رایگان، (۱۳۸۷)، نقش هموارسازی سود بر مربوط بودن سودها در خصوص پیش‌بینی سودهای آتی، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، شماره ۵۴: ۴۶-۳۳.
- خدادادی، ولی و رضا تاکر و محمدصادق زارع زاده، (۱۳۸۹)، بررسی تأثیر مدیریت سود بر مربوط بودن سود و ارزش دفتری: مقایسه اقلام تعهدی اختیاری کوتاه مدت و بلندمدت، فصل‌نامه حسابداری مالی، شماره ۵: ۷۵-۵۷.
- زرانژاد، منصور و ابراهیم انواری، (۱۳۸۴)، کاربرد داده‌های ترکیبی در اقتصادسنجی، فصلنامه بررسی‌های اقتصادی، دوره ۲، شماره ۴: ۵۲-۲۱.
- سمائی، حسین و مجید شریعت پناهی، (۱۳۸۳)، هموارسازی سود و بازده تعدیل شده بر اساس ریسک، ماهنامه تدبیر، شماره ۱۴۶: ۶۳-۵۶.
- کاشانی‌پور، محمد و مهدی یعقوبی، (۱۳۸۵)، مدیریت سود و امنیت شغلی، پژوهشنامه علوم انسانی و اجتماعی، شماره ۲۱: ۱۰۴-۸۳.
- نوروش، ایرج و سحر سپاسی و محمدرضا نیک‌بخت، (۱۳۸۴)، بررسی مدیریت سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس تهران، مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز، شماره ۲: ۵۲-۳۸.
- صمدی، ولی‌اله، (۱۳۸۷)، تأثیر هموارسازی سود بر محتوای اطلاعاتی آن در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد؛ دانشگاه شیراز.

Ball A and Brown R.(1968), "Differential Information and the Small Firm Effect". The Journal of Financial and Quantitative Analysis, No

20(Dec), PP. 407-422.

Bhattacharya U and Daouk H and Welker M.(2001), "The World Price of Earnings Management". Working paper. Indiana University.

Capkun V and Cazavan A and Jeanjeana T and Weiss L.(2008), "Earnings Management and Value Relevance During the Mandatory Transition from Local GAAPs to IFRS in Europe". Working Paper.

Collins R and Maydew G and Weiss H.D.(1997), "Changes in the Value-Relevance of Earnings and Book Values over the Past Forty Year". Journal of Accounting and Economics, No. 24, PP. 39-67.

Dechow V and Sloan J and Sweeny P.(1994), "Accounting Earnings and Cash Flows as Measures of Firm Performance: the Role of Accounting Accruals". Journal of Accounting and Economics, No. 18, PP. 3-42.

Defond T and Jiambalvo S.(2006), "Debt Covenant Violation and Manipulation of Accruals". Journal of Accounting and Economics, No. 17, PP.145-176.

Gazzar, R and Finn I and Charles, ZH.(2010), "The Relation Between Earning Informativeness, Earnings Management and Corporate Governance in the Pre- and Post-SOX periods", SSRN, Working Paper.

Gjerde L and Knivsfla T and Sattem G.(2009), "The Relevance of the Value- Relevance Literature for Financial Accounting Standard Setting," Journal of Accounting and Economics; No. 61, PP. 8-75.

Gordon B.(1964), "Postulates, Principles and Research in Accounting". Accounting Review, No. 26, PP. 251-263.

Habib, A.(2002), "Changes in the Value-Relevance of Accounting Book Values and Earnings". Journal of Commerce and Management. No. 37, PP. 55-82.

Habib, A.(2004), "Impact of Earnings Management on Value-Relevance of Accounting Information". Journal of Managerial Finance. No. 11, PP. 1-15.

Jones, S.(1991), "Earnings Management During Import Relief Investigations". Journal of Accounting Research, No. 29, PP. 193-228.

Leuz C and Nanda D and Wysocki P.D.(2001), "Investor Protection and Earnings Management: An International Comparison". Working paper. University of Pennsylvania.

Lev, B and Zarowin, P.(1999), "The boundaries of Financial Reporting and How to Extend Them". Journal of Accounting Research, No. 37, PP. 353-385.

Lobo, H and Zhou, Y.(2001), "Disclosure Quality and Earning Management". Journal of Accounting and Economics, No. 27, PP. 29-41.

Marquard C and Wiedman B.(1987), "A Simple Model of Capital Market Equilibrium With Incomplete Information". The Journal of Finance; No. 18,

PP. 483-510.

Namara R and Whelan C.(2004), "The Impact of Earnings Management on the Value-Relevance of Financial Statement Information". Working paper.

Obinata, S and Suda, C.(2005), "Value Relevance of the Multi-step Income Statement in Japan". Available online at: www.ssrn.com.

Ohlson, R.(1995), "Earnings, Book Values and Dividends in Security Valuation". Contemporary Accounting Research, No. 11, PP. 661-688.

Schipper J.(1989), "Earning Management". Accounting Horizons, No. 21, PP.91- 102.

Whelan C.(2004), "The Impact of Earnings Management on the Value-Relevance of Earnings and Book Value: A Comparison of Short-term and Long-term Discretionary Accrual". Journal of Accounting and Economics, No. 26, PP. 63-82.

Archive of SID